

Олена ГАЗІЗОВА
кандидат історичних наук,
завідувач відділу української
філології та освітніх технологій
НДІ українознавства
КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ORCID: 0000-0002-5353-5637
Email: olena.gazizova@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ ЗА КОРДОНОМ: УКРАЇНОЗНАВЧІ ПРАКТИКИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу українознавчих засад діяльності освітніх закладів української діаспори в умовах повномасштабної війни росії проти України. Розглянуто методологічні, змістові та організаційні засади українознавства як цілісної науково-освітньої системи. Автор окреслює роль українських шкіл за кордоном як носіїв національної ідентичності, що діють в умовах глобального гуманітарного виклику. Запропоновано рекомендації щодо посилення українознавчої складової в освітніх осередках української діаспори.

Автор аналізує основні функції таких шкіл, виклики, що постали перед українськими освітніми осередками за межами держави, та надає приклади ефективної роботи громадських ініціатив. У фокусі – роль громадських ініціатив та державної політики у формуванні культурної стійкості молодого покоління українців у діаспорі.

Актуалізовано, що суботні та недільні школи українознавства – епіцентр національної стійкості української молоді за кордоном, що особливо важливо в умовах війни. Вони поєднують освітню, етнокультурну, соціальну й інформаційну функції, формуючи майбутніх носіїв української ідентичності. Заклади потребують системної підтримки – кадрової, методичної й фінансової – з метою довгострокового розвитку та зміцнення ролі української діаспори у збереження національної ідентичності молоді.

Акцентовано увагу на впровадженні навчальної програми з курсу українознавства для суботніх та недільних шкіл українського зарубіжжя «Я і Україна», яка спрямована на допомогу освітянам українських суботніх та недільних шкіл осмислити сучасні виклики виховання, його головні засади та базові національні цінності, на основі яких формується виховання молодого покоління.

Ключові слова: національна ідентичність, українознавство, діаспора, міграція, освіта, суботні та недільні школи, національно-патріотичне виховання, учнівська молодь.

Olena HAZIZOVA
Ph.D. in History
Head of the Department
of Ukrainian Philology and
Educational Technologies,
of Research Institute of Ukrainian Studies
of Taras Shevchenko National University of Kyiv

FORMATION AND PRESERVATION OF UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY OF THE YOUNG GENERATION ABROAD: UKRAINIAN STUDIES PRACTICES

Abstract. The article is devoted to the analysis of the Ukrainian studies principles of the activities of educational institutions of the Ukrainian diaspora in the conditions of the full-scale war of Russia against Ukraine. The methodological, content, and organizational principles of Ukrainian studies as a holistic scientific and educational system are considered. The author outlines the role of Ukrainian schools abroad as carriers of national identity, operating in the conditions of a global humanitarian challenge. Recommendations for strengthening the Ukrainian studies component in educational centers of the Ukrainian diaspora are offered.

The author analyzes the main functions of such schools, the challenges that have arisen before Ukrainian educational centers outside the state, and provides examples of the effective work of public initiatives. The focus is

on the role of public initiatives and state policy in forming the cultural stability of the younger generation of Ukrainians in the diaspora.

It is emphasized that Saturday and Sunday schools of Ukrainian studies are the epicentre of the national stability of Ukrainian youth abroad, which is especially important in conditions of war. They combine educational, cultural, social, and informational functions – forming future bearers of Ukrainian identity. Institutions need systematic support – personnel, methodological, and financial – for the purpose of long-term development and strengthening the role of the Ukrainian diaspora in preserving the national identity of youth.

Attention is focused on the implementation of the Ukrainian studies curriculum for Saturday and Sunday schools of Ukrainians abroad, “I and Ukraine,” which is aimed at helping educators of Ukrainian Saturday and Sunday schools to comprehend the modern challenges of education, its main principles, and basic national values, on the basis of which the education of the younger generation is formed.

Keywords: national identity, Ukrainian studies, diaspora, migration, education, Saturday and Sunday schools, national-patriotic education, students.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної російсько-української війни, коли мільйони українців вимушені були виїхати за межі батьківщини, важливим є формування та утвердження їхньої національної ідентичності в умовах інтеграції до іншого суспільства. Згідно з даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на лютий 2024 р. чисельність українських воєнних мігрантів у світі сягнула майже 6,4 млн осіб, із них майже 6 млн – у країнах Європи [16].

Молодь як активна частина суспільства й майбутнє країни відіграє вирішальну роль у процесі утвердження національної ідентичності. За інформацією заступниці міністра освіти і науки України Надії Кузьмичової, кількість українських дітей шкільного віку, що станом на сьогодні перебувають за кордоном, становить 2,1 млн осіб, із них тільки 358 тис. дітей Міносвіти «бачить в українській системі освіти» [17]. Надія Кузьмичова наголошує, що сьогодні Україна ризикує втратити молоде покоління освічених людей, і навчання допомагає зберегти дітям зв'язок з українською мовою, культурою, традиціями, що сприятиме їх інтеграції в українське суспільство [17].

В умовах сучасних викликів українські школи за кордоном стали осередками формування національної ідентичності та української свідомості. Підтримуємо думку Олега Паски, що питання підтримки українських суботніх і недільних шкіл за кордоном виходить далеко за межі освітньої політики. Сьогодні перед нами стоїть чіткий вибір: або ми інвестуємо в підтримку цих шкіл і забезпечуємо їх існування, або ризикуємо втратити цілий пласт нашої культури, історії та майбутнього [10].

Молоде покоління, що виростає в іншомовному й іншокультурному середовищі, потребує ефективних механізмів збереження етнокультурної самобутності. У цьому контексті важливим є впровадження українознавчих практик, спрямованих на формування національних цінностей молоді.

Аналіз наукових публікацій. Національна ідентичність розглядається в науковому дискурсі як багатовимірна конструкція, що включає усвідомлення належності до певного етносу, володіння мовою, знання історії, звичаїв, традицій, культурних кодів. За умов еміграції національна ідентичність може зазнавати деформації, зокрема через вплив

домінантної культури, мовне середовище, освітню систему країни перебування. Сучасні теоретики, зокрема Бенедикт Андерсон і Ярослав Грицак, трактують ідентичність як соціально сконструйоване і динамічне явище. У зарубіжному середовищі це явище піддається впливу асиміляційних процесів, що потребує посиленої роботи щодо її підтримки.

Дослідженню сучасного стану українського шкільництва за кордоном в контексті формування і збереження етнологічної ідентичності присвячені праці І. Форостюк, Л. Сорочук, С. Бойко, І. Ключковської, І. Краснодемської, О. Гордої, О. Кравченко та ін. Ця тема детально розробляється співробітниками Науково-дослідного інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Українознавство як міждисциплінарна наука забезпечує інтегративний підхід до вивчення України та українства в глобальному контексті. Зокрема, Роман Додонов відзначає, що у контексті сучасної геополітичної ситуації актуалізується проблема переорієнтації українознавства з внутрішнього на зовнішнього споживача знань. Ця проблема вирішується, з одного боку, активізацією провідних зарубіжних наукових центрів Ukrainian Studies, а з другого – необхідністю переформатування українознавчих досліджень в самій Україні [3, с. 8]. І. Краснодемська розкриває особливості національно-патріотичного виховання молодого покоління української діаспори в країнах Європи. Акцентує увагу на діяльності в них українських шкіл вихідного дня, в яких учні вивчають українську мову, літературу, історію, культуру, географію, природу тощо та беруть активну участь в організації й проведенні численних як державних, так і релігійних свят [6, с. 224].

Зміцненню освітньо-культурних зв'язків з українською діаспорою сприяє діяльність Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків із діаспорою Національного університету «Львівська політехніка». Освітня та українознавча діяльність МІОКу проходить у рамках освітнього проекту «Крок до України», який був започаткований у відповідь на нагальну потребу українознавчих осередків світу у сучасному, якісному навчально-методичному забезпеченні з української мови як іноземної. МІОК розробив платформу «Укра-

їнський освітній всесвіт – єдина онлайн-карта українознавчих освітніх закладів світу».

Зокрема, 21.03.2025 на Міжнародному симпозиумі «Українська освіта за кордоном: місія та візія» були представлені результати дослідження співробітників МІОКУу «Українські суботні і недільні школи в Європі: відповіді на виклики війни». Респондентами стали педагоги 25 українських шкіл із Великої Британії, Іспанії, Німеччини, Польщі та Чехії – держав, які, згідно зі статистикою ООН, від початку повномасштабної війни прийняли найбільше українських воєнних мігрантів із дітьми. За результатами дослідження, одними із основних проблем українського шкільництва за кордоном є відсутність актуальних підручників і літератури та організація курсів підвищення кваліфікації вчителів недільних та суботніх шкіл. Педагоги розповідають, що не встигають за змінами, які зазнають навчальні програми в Україні [1].

Директорка МІОКУ Ірина Ключковська резюмувала, що зараз за межами України перебуває 5 млн 200 тис. наших співгромадян, і якщо на початку війни з них планували повернутися назад 50%, то зараз – лише 20%. І чим далі від завершення війни, якого ми так чекаємо, тим серйозніше перед державою постають виклики: як повернути і як зберегти за кордоном українця – в умовах, коли нас в Україні стає все менше [1].

Тож завдання в українських освітан, націлених на збереження самоідентифікації українських мігрантів, є складним і вимагає консолідованих зусиль. Висвітлюючи діяльність Української школи Пречистої Діви Марії у Великій Британії, Інна Григорович та Надія Пашкова зауважують: «Наше завдання – це навчати українознавчих предметів, виховувати в душі українського патріотизму і при цьому сприяти двобічній інтеграції українців у британську дійсність, а народжених у Британії – в українську; це надати психологічну підтримку; це залучити всіх українців привертати увагу до сучасних проблем України, це поширювати інформацію про війну. Ці завдання є основною складовою нової концепції української школи у зарубіжжі під час війни. При цьому, основною місією школи залишається збереження української ідентичності під гаслом «Україна там, де ми є» [2, с. 50].

Упровадження основ сучасного українознавства в освітній процес суботніх і недільних шкіл українського зарубіжжя спрямоване на поступовий процесу засвоєння знань з української мови, літератури, історії, культури, освіти України, формуванню мотивованого українського патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, що є одним із принципів сучасної державної освітньої політики.

Це і обумовлює **мету статті** – висвітлення українознавчих засад функціонування освітніх закладів за кордоном у воєнний період та окреслення їх значення у збереженні національної ідентичності молоді.

Основна частина. Українці, які перебувають у

міграційному середовищі, зіштовхуються з низкою викликів: загроза втрати української мови; культурна асиміляція; відсутність системної україномовної освіти; розрив між поколіннями. В умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну та збільшення чисельності українських дітей у багатьох країнах світу значно зріс попит на освітні послуги українською мовою. До війни навчальний процес у закордонних осередках шкільної освіти відбувався українською мовою у суботніх і недільних школах та загальноосвітніх державних закладах у тих країнах, де є великі поселення громадян українського походження. Зі значним напливом дітей-біженців з України ця ситуація суттєво змінилася, зокрема в низці європейських країн запровадили нові форми шкільної освіти:

- Спільні українські класи. Таку форму навчання запропонували в Чехії. Рішення про заснування спільних українських класів приймають органи місцевого самоврядування.

- Українські школи. Це новий тип навчальних закладів для дітей шкільного віку у країнах Європи. Ці школи почали створювати з 2022 р. Їхніми засновниками переважно є громадські організації українців у тій чи іншій європейській країні. Новостворені українські школи є у Польщі, Чехії, Словаччині, Угорщині, Естонії, Румунії та ін. країнах. Це, до прикладу, Перша українська школа в Польщі, яка функціонує у Варшаві, Кракові та Вроцлаві; шкільні заклади у Празі: Українсько-чеська школа, Школа при спілці «Дітям України» та Школа моїх друзів (School from my Friends), Українська школа в евакуації (УШЕ) в Братиславі.

- Школи продовженого дня. Вони працюють переважно по обіді, коли українські учні завершують онлайн навчання у своїх школах в Україні [9, с. 39–45]. Наприклад, школа у м. Клуж-Напока (UA Child Education Hub). Тут заняття з основних предметів відбуваються тричі на тиждень (наприклад, у понеділок, середу та п'ятницю). У інші два дні в таких закладах проводять факультативи та різні позашкільні активності. Навчальний процес відбувається українською мовою та за програмою МОН України. Окрім того, викладають спецкурс «Україна тут» [10].

У цій статті ми акцентуємо увагу на діяльності суботніх та недільних шкіл як чинника збереження національної ідентичності зарубіжних українців в умовах іншомовного середовища. Їх діяльність має глибокі історичні корені, що сягають початку ХХ століття (Канада, США, Європа). У ХХІ столітті такі школи функціонують у понад 40 країнах світу.

З початку повномасштабної війни в Україні кількість дітей, охоплених навчанням у таких школах, значно зросла. Серед основних функцій суботніх/недільних шкіл у збереженні ідентичності варто відзначити: освітню (забезпечення вивчення української мови, та предметів українознавчого циклу: історії, географії, культури), етнокультурна (підтримка традицій (свята, пісні, танці, ремесла), що формують

емоційний зв'язок із Батьківщиною), соціалізуюча (об'єднання українських дітей у громади, створення відчуття спільності) та психологічна (надання підтримки в період адаптації, боротьба з травмою війни через зміцнення ідентичності). Також українські освітні осередки за кордоном виконують ще одну важливу місію – стають патріотичними та інформаційними центрами, де молодь дізнається про події в Україні, вшановує Героїв, бере участь у волонтерських акціях.

Як зазначає голова Світової координаційної виховно-освітньої ради (СКВОР) Світового Конгресу Українців Любов Любчик, в Європі після повномасштабного вторгнення українське шкільництво отримало різке зростання, бо чисельна кількість вимушених переселенців гуртується, створює навколо себе українські освітні осередки. Тільки у Франції до початку повномасштабного вторгнення було чотири українські школи на всю країну. Зараз – 22 українські суботні і недільні школи [11].

До початку повномасштабного вторгнення діаспорні освітні осередки функціонували виключно для дітей, які народилися і проживають на тій чи іншій території. Вони працювали за авторськими програмами і підручниками. Після того, як почали прибувати діти з України через російську агресію деякі діаспорні школи повністю переформатувалися, щоб учні змогли вивчати українознавчий компонент і повернутися в Україну без особливих освітніх втрат. Здебільшого, це школи в Європі, де багато українських дітей [11]. Наприклад, Українська організація в Данії «Ластівка» об'єднує 12 локальних відділень у містах Сківе, Орхус, Рандерс, Есб'єр, Ікаст, Скерн, Ольборг, Ваєн, Роскілле, Обенро, Копенгаген. Історія школи «Родовід» Української організації «Ластівка» в Данії починається із заснування першої суботньої української школи в Копенгагені у вересні 2014 року. У своїй основі школа має потужну волонтерську культуру та командну роботу між учнями, вчителями й батьками. Навчальна програма включає два обов'язкові предмети: українську мову та українознавство. Учні школи також можуть відвідувати факультативні предмети: акварельний живопис, LEGO-конструювання, шахи, творчу майстерню, акторську майстерність та музикування, хореографію, театральне мистецтво тощо. Заняття проходять щосуботи. Всі теми уроків у школі об'єднані навколо таких тематичних блоків: «Я і мій рід», «Моє довкілля», «Ми – з козацького роду», «Скрина українських традицій», «Мандруємо різними регіонами України», «Моя творча Батьківщина», «Здорова людина – сильна Україна», «Українці мандрують світом». На кожному занятті робиться акцент на граматичний та культурний фокус, книгозаснування, використання мистецтва в освітньому процесі тощо [13, с. 125].

Проте серед проблемного поля українського освітнього простору за кордоном Любов Любчик відзначає, що в деяких школах вчителі викладають російською, не кожен засновник і директор розуміє мету і завдання діаспорної школи. А це збереження

якраз української ідентичності. Керівники шкіл мотивували, що треба бути толерантними, бо вчителі приїхали зі сходу України, вони не вивчили українську мову і поки що не можуть нею викладати [5].

Забезпечення вивчення української мови дітьми і молоддю в діаспорі під час навчання в українознавчих школах залежить багато в чому від фінансових можливостей громад підтримувати їхню діяльність, наявності педагогічних кадрів і потрібних навчальних матеріалів для різних вікових груп. Саме тому стан вивчення української мови є індивідуальним залежно від кожної окремої держави/регіону країн. СКВОР СКУ намагається сприяти розв'язанню проблеми підручників для вивчення української мови, займається координацією діяльності шкіл у цьому питанні, а також допомагає в процесах обміну досвідом. На жаль, зі сторони України досі не приділено достатньої уваги для допомоги у збереженні української мови в діаспорі й підтримки розвитку українського шкільництва за кордоном, хоча позитивним моментом є те, що останнім часом ця тема дедалі частіше є у полі зору української влади [7, с. 100].

Для збереження ідентичності українських дітей варто «узаконити» суботні та недільні школи, які наразі не визнані державою і не можуть видавати учням документи про освіту, але є найбільш розповсюдженими закладами для вивчення українського за кордоном, – вважає Любов Любчик, яка входить до профільної робочої групи при Міністерстві освіти. Також держава має працювати над впровадженням української мови як другої іноземної у світі [5].

За даними Міносвіти, з 800 тис. українських дітей за кордоном понад 355 тис. продовжують дистанційно вчитися в Україні. На жаль, освітні втрати шалені. Діти відмовляються саме від української системи освіти. Не тому, що вони не хочуть, а тому, що їм важко бути одночасно в двох системах освіти. В європейських країнах, наприклад, перебування в їхній національній системі освіти є обов'язковим згідно з Конституцією [5].

З метою напрацювання ефективних змін до чинного освітнього законодавства Міністерство освіти і науки створило робочу групу, в яку включили представників українського шкільництва усіх регіонів світу. Освітній марафон – спільний проєкт Світової координаційної виховно-освітньої Ради (СКВОР) Світового конгресу українців (СКУ) і Міністерства освіти і науки України, який об'єднав майже 1000 освітян із 61 країни світу і 357 освітніх осередків різного типу. На фінальній зустрічі українського шкільництва діаспори із заступницею міністра освіти і науки України Надією Кузьмичовою були озвучені перші підсумки та презентована «дорожня карта» на найближчий час, представники МОН України відповіли на понад 700 освітніх запитів українського шкільництва діаспори [4].

24 червня 2025 р. Кабінет Міністрів України затвердив Порядок визнання результатів навчання на рівнях повної загальної середньої освіти, здобутих за кордоном. Уперше на нормативному рівні врегулю-

вано, як українські школи визнаватимуть результати навчання, отримані дітьми в іноземних загальноосвітніх закладах, а також у суботніх і недільних школах. Це критично важливо для дітей, які перебувають за кордоном, але хочуть отримати український документ про освіту або повернутися до навчання в Україні без втрати класу чи року [12]. Тобто, якщо дитина вивчала предмети українознавчого компонента в суботній чи недільній школі за кордоном або іншому освітньому осередку, школа в Україні може зарахувати результати навчання, якщо їх оцінено за українською шкалою.

Одним із важелів реформування освітньої галузі, що спрямована на формування, розвиток і збереження української ідентичності української спільноти за кордоном із урахуванням концептуальних засад творення Нової української школи є Навчальна програма з курсу українознавства для суботніх та недільних шкіл українського зарубіжжя «Я і Україна» (авт. кол-в: О. Котусенко, Н. Михайловська, А. Ціпко, Т. Бойко, О. Газізова, І. Краснодемська, О. Хоменко, С. Бойко (Гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі»). Рішення експертної комісії з літератури (української та зарубіжної) від 24.10.2024 (протокол № 8). Реєстрація в Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0764-2024) для виконання заходів Міністерства освіти і науки України щодо підтримки закордонних українців у сфері загальної середньої освіти [15 с. 222]. Програма «Я і Україна» створена науковцями Науково-дослідного інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», Державної установи «Український інститут розвитку освіти», Українського інституту національної пам'яті, Національного музею історії України за участі Міністерства освіти і науки України.

Зміст Програми з курсу українознавства «Я і Україна» передбачає ознайомлення дітей і молоді в суботніх і недільних школах за кордоном з Україною й українською спільнотою на основі проведення паралелей між сучасним українським буттям та минувиною, української ментальності та поведінкових особливостей сучасних українців, узагальненню інформації про героїзм українців в умовах збройної агресії російської федерації проти України, зокрема щодо увіковічення подвигів героїв війни під час захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України, феномені волонтерства.

Програма «Я і Україна» містить 2 частини, кожна з яких складається з 10 модулів: «Я і моя родина», «Символи та обереги українського народу», «Календарно-побутова обрядовість українців», «Українське природне довкілля», «Основи українського життя, український побут», «Українська держава. Сторінки історії», «Знані українці давнини і сьогодення», «Культурні пам'ятки України», «Українці

у світі», «Українська мова – твої ключі до світу». Перша частина розрахована орієнтовно для дітей віком від 4 до 9 років, друга – для дітей і учнівської молоді віком від 10 до 16 років [15, с. 222].

Упровадження Програми «Я і Україна» в освітній процес суботніх та недільних шкіл українського зарубіжжя сприятиме збереженню української мови та ідентичності в підростаючого покоління, адже перспективність розвитку української культури залежить від готовності її представників до самозбереження своєї національної сутності та творчої активності, яка зміцнюватиме самобутність, відчуття національної гідності.

Українські суботні та недільні школи створюють умови для вивчення української мови, українознавства, літератури, історії та традицій, що допомагає дітям діаспори відчувати свою приналежність до національної спільноти. Вони є важливим фактором консолідації українського суспільства. Надія Кузьмичова, заступниця міністра освіти і науки України, акцентує увагу на тому, що доступ до української освіти – це не лише про знання. Цими інструментами ми зберігаємо ідентичність, мову, культуру, відчуття належності до своєї країни. Створюємо механізми, які дадуть змогу дитині повернутись. Навіть якщо дитина залишиться жити в іншій країні, ми хочемо, щоб вона відчувала себе частиною України й прагнула долучитися до її розвитку – вміннями, ресурсами, інвестиціями тощо. Наше завдання – не втратити цей людський капітал, бо саме він є найціннішим ресурсом для майбутнього країни [8].

Висновки. Таким чином, формування і збереження національної ідентичності української молоді за кордоном відбувається через успішні освітні ініціативи, спрямовані на вивчення українознавчого компонента. Проблемним полем української освіти за кордоном є недостатня координація з боку України, потреба в стандартизації українознавчої освіти, кадровий дефіцит вчителів, обмежене фінансування. Перспективними напрямками є: створення глобальної платформи українських освітніх осередків за кордоном, підготовка педагогічних кадрів, державна підтримка шкіл і громад.

Суботні та недільні школи українознавства за кордоном відіграють стратегічну роль у збереженні української національної ідентичності серед молоді, особливо в умовах війни. Їх діяльність – це не лише освітній процес, а й елемент культурного опору, духовного єднання та підтримки національної пам'яті. У перспективі важливо продовжувати інституційну підтримку цих шкіл, розвивати освітні стандарти, забезпечити обмін досвідом між вчителями та посилити інтеграцію до державної освітньої політики України. Українознавчі практики є ефективним засобом формування і збереження національної ідентичності молоді в діаспорі. В умовах глобальних викликів важливо забезпечити сталі освітньо-культурні моделі підтримки української ідентичності за кордоном.

- Відбувся Міжнародний симпозиум «Українська освіта за кордоном: місія та візія» (21.03.2025). URL: <https://miok.lviv.ua/?p=24324>
- Григорович Інна, Пашкова Надія. Українська школа Пречистої Діви Марії у Великій Британії: відповідь на виклики воєнного часу. *Українська мова у світі: Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 21 серпня 2024 р.* Львів, 2024. С. 46–51.
- Додонов Роман. Оцінка актуальності та перспективності наукових трендів в галузі українознавства в 2025 році. *Українознавство*. 2025. № 1. С. 8–25.
- Завершився глобальний «Освітній марафон» для українських шкіл за кордоном. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3999644-zaversivsa-globalnij-osvitnij-marafon-dla-ukrainskih-skil-za-kordonom.html>
- Іванна Гордійчук. Українські школярі вчаться у Європі... російською. *Головна освітянка Світового Конгресу українців б'є на сполох*. URL: https://glavcom.ua/country/science/ukrajinski-shkoljari-vchatsja-u-jevropi-rosijskoju-holovna-osvitjanka-svitovoho-kongresu-ukrajintsiv-bje-na-spolokh-1045119.html#google_vignette
- Краснодемська Ірина. Національно-патріотичне виховання української молоді в європейських країнах в умовах сьогодення. *Українознавство*. 2024. № 2. С. 224–241.
- Мартинюк Назар. Світовий Конгрес українців як популяризатор української мови в Україні та світі (1991–2024). *Українська мова у світі: Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 21 серпня 2024 р.* Львів, 2024. С. 96–102.
- Надія Кузьмичова, заступниця міністра освіти і науки України. Не втратити зв'язок: освітні рішення для українських школярів за кордоном. URL: https://lb.ua/blog/nadiia_kuzmychova/677918_vtratiti_zvyazok_osvitni_rishennya.html
- Оксана Горда. Нові форми навчання українською мовою у шкільних системах Європи. *Українська мова у світі: Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 21 серпня 2024 р.* Львів, 2024. С. 39–45.
- Паска Олег. Українські школи за кордоном: як не втратити покоління українських дітей. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/ukrajinski-shkoli-za-kordonom-jak-ne-vtratiti-pokolinnja-ukrajinskikh-ditej.html>
- Пахальчук Наталя, Федорук Олексій, Кравчук Тетяна. Українська спадщина в Данії: освітні ініціативи для збереження мови та культури. *Українська мова у світі: Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 21 серпня 2024 р.* Львів, 2024. С. 123–128.
- Порядок визнання результатів навчання, здобутих за кордоном. URL: https://mon.gov.ua/news/kabmin-zatverdvyv-poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-za-kordonom?fbclid=IwY2xjawLI05leHRuA2F1bQlXMAVbSzcCaUasHE3pHXH1utlt0auTiTqIbKC05ikw_aem_pWMtntbPJqdHS1YBrrvMdg
- Ситник Маргарита. Любов Любчик: Українські діти відмовляються від української системи освіти – втрати шалені. URL: <https://glavcom.ua/interviews/ljubov-ljubchik-ukrajinski-diti-vidmovljajutsja-vid-ukrajinskoji-sistemi-osviti-vtrati-shaleni-1044932.html>
- Школа у м. Клуж-Напока. Українські школи у Румунії. URL: https://ukrscola.ro/cluj_napoca.html
- «Я і Україна». Навчальна програма з курсу українознавства для суботніх та недільних шкіл українського зарубіжжя. *Українознавство*. 2024. № 4. С. 222–254.
- UNHCR. Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. 2024. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>.
- 21 березня у Львові з робочим візитом перебувала заступниця міністра освіти і науки України Надія Кузьмичова. URL: <https://osvita.loda.gov.ua/?page=blog&id=2148>

References

- The International Symposium “Ukrainian Education Abroad: Mission and Vision” was held (03/21/2025). URL: <https://miok.lviv.ua/?p=24324>
- Inna Hryhorovych, Nadiya Pashkova. (2024) Ukrainian School of the Blessed Virgin Mary in Great Britain: a response to the challenges of wartime. *Ukrainian Language in the World: Collection of Materials of the 8th International Scientific and Practical Conference, August 21, 2024*. Lviv. pp. 46–51.
- Roman Dodonov. (2025). Assessment of the Relevance and Prospects of Scientific Trends in the Field of Ukrainian Studies in 2025. *Ukrainian Studies (Ukrainian Studies)*. No. 1. pp. 8–25.
- The global “Educational Marathon” for Ukrainian Schools Abroad has ended. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3999644-zaversivsa-globalnij-osvitnij-marafon-dla-ukrainskih-skil-za-kordonom.html>
- Ivanna Hordiychuk. Ukrainian schoolchildren study in Europe... in Russian. The chief educator of the World Congress of Ukrainians sounds the alarm https://glavcom.ua/country/science/ukrajinski-shkoljari-vchatsja-u-jevropi-rosijskoju-holovna-osvitjanka-svitovoho-kongresu-ukrajintsiv-bje-na-spolokh-1045119.html#google_vignette
- Krasnodemskaya Iryna. (2024) National-patriotic education of Ukrainian youth in European countries in the present conditions. *Ukrainian Studies (Ukrainian Studies)*. No. 2. pp. 224–241
- Martyniuk Nazar. (2024) The World Congress of Ukrainians as a Popularizer of the Ukrainian Language in Ukraine and the World (1991–2024). *The Ukrainian Language in the World: Collection of*

- Materials of the VIII International Scientific and Practical Conference, August 21, 2024. Lviv. pp. 96–102.
8. Nadiya Kuzmychova, Deputy Minister of Education and Science of Ukraine. Do not lose touch: educational solutions for Ukrainian schoolchildren abroad. URL: https://lb.ua/blog/nadiia_kuzmychova/677918_vtratiti_zvyazok_osvitni_rishennya.html
  9. Oksana Gorda. (2024) New forms of teaching the Ukrainian language in the school systems of Europe. The Ukrainian Language in the World: Collection of Materials of the VIII International Scientific and Practical Conference, August 21, 2024. Lviv. pp. 39–45.
  10. Paska Oleh. Ukrainian schools abroad: how not to lose a generation of Ukrainian children. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/ukrajinski-shkoli-za-kordonom-jak-ne-vtratiti-pokolinnja-ukrajinskikh-ditej.html>
  11. Pakhalchuk Natalya, Fedoruk Oleksiy, Kravchuk Tetyana. (2024). Ukrainian heritage in Denmark: educational initiatives to preserve language and culture. Ukrainian language in the world: Collection of materials of the VIII International Scientific and Practical Conference, August 21, 2024. Lviv. pp. 123–128.
  12. Procedure for recognition of learning outcomes obtained abroad. URL: https://mon.gov.ua/news/kabmin-zatverdyv-poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-zakordonom?fbclid=IwY2xjawLI05IeHRuA2FibQlxMABicmlkETFiUmgzelQyQ2NuNzhtRTBtAR4pu2ifCQMoVFJd7va3SIMyv-bSzCaUasHE3pHXH1utlt0auTiTqIbKCo5ikw_aem_pWMtntbPJqdHS1YBrrvMdg
  13. Sytnyk Margarita. Lyubov Lyubchik: Ukrainian children are abandoning the Ukrainian education system - the losses are insane. URL: <https://glavcom.ua/interviews/ljubov-ljubchik-ukrajinski-diti-vidmovljajutsja-vid-ukrajinskoji-sistemi-osviti-vtrati-shaleni-1044932.html>
  14. School in the city of Cluj-Napoca. Ukrainian schools in Romania. URL: https://ukrscola.ro/cluj_napoca.html
  15. "I and Ukraine". Curriculum for the Ukrainian Studies course for Saturday and Sunday schools of Ukrainians abroad. Ukrainian Studies. 2024. No. 4. P. 222–254.
  16. UNHCR. Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. 2024. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>.
  17. On March 21, Deputy Minister of Education and Science of Ukraine Nadiya Kuzmychova paid a working visit to Lviv. URL: <https://osvita.loda.gov.ua/?page=blog&id=2148>